

СЕКЦІЯ 1.

Політика підтримки та вплив міжнародних відносин на соціально-економічний розвиток України у воєнний та повоєнний періоди

УДК: 331.5:355.48

Цимбалюк Ірина,
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна
Tymbaliuk.iren@vnu.edu.ua

ПЕРСПЕКТИВИ РЕІНТЕГРАЦІЇ ВЕТЕРАНІВ НА РИНКУ ПРАЦІ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ЗА УМОВ АКТИВНИХ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Ветерани та учасники бойових дій, які повертаються до цивільного життя, часто стикаються зі складнощами в пошуках роботи та успішній реінтеграції у ринок праці. Ця проблема виникає з ряду факторів, таких як невідповідність чи недостатня кваліфікація потребам ринку праці, психологічні травми, фізичні обмеження та з іншими бар'єрами у доступі до соціально-економічних можливостей. За умов посилених міграційних процесів можливими є додаткові виклики, зокрема міграція за кордон у пошуках роботи. Проте, належна реінтеграція ветеранів у ринок праці є важливою не лише для їхнього благополуччя, а й для розвитку суспільства та вирішення міграційних проблем в Україні у воєнний та повоєнний період.

Відповідно до національного опитування ветеранів в Україні, яке охоплює період від 2014 до 2021 року, включаючи період бойових дій на сході України, процес реінтеграції зазнає значних труднощів. Згідно з висновками опитування, 20% ветеранів стикалися з проблемами зі здоров'ям, отриманими під час служби, що значно ускладнює їхнє встановлення на ринку праці. Додатково, 75% опитаних ветеранів виразили гостру потребу у психологічній підтримці після завершення військової служби, вказуючи на важливість психологічної допомоги у процесі реінтеграції [1].

Наведені дані також свідчать про нестабільність ситуації з працевлаштуванням ветеранів. Навіть при низькому рівні безробіття серед ветеранів, кожен п'ятий відзначив відсутність постійного місця роботи протягом останніх шести місяців.

Нестабільність фінансового стану багатьох ветеранів та необхідність впровадження заходів, спрямованих на підвищення їхнього рівня доходу та економічну стабільність після повернення до цивільного життя виявилась суттєвою проблемою. Більшість ветеранів (82%) назвали заробітну плату єдиним джерелом доходу для своїх домогосподарств протягом останніх 12 місяців. Значення цього показника було найвищим серед мешканців Києва та північних та південних регіонів (91%, 87% та 86% відповідно) [1]. Дані дослідження підтверджують необхідність удосконалення підходів до реінтеграції ветеранів у цивільне життя, зокрема у сфері забезпечення доступу до роботи та інших соціально-економічних можливостей.

Першочерговим викликом у реінтеграції ветеранів у ринок праці є недостатня кваліфікація. Багато ветеранів набули досвіду лише у військовій сфері, і їхні навички не завжди відповідають вимогам цивільних професій. Респонденти зазначили, що відчують себе непридатними та недостатньо освіченими або кваліфікованими для отримання постійної цивільної роботи.

Крім того, психологічні травми, які вони зазнали під час воєнних дій, ускладнювали їхню адаптацію до нового робочого середовища. Фізичні обмеження, такі як втрата кінцівок або інвалідність, обмежувати їхні можливості в роботі.

Крім того, ветерани часто стикаються із обмеженнями на ринку праці через свій військовий досвід. Іншими названими перешкодами працевлаштуванню були проблеми зі здоров'ям або, зокрема, статус ветеранів. Всі ці фактори ускладнюють реінтеграцію ветеранів у цивільне суспільство та можуть стати причиною їхньої соціальної відчуженості та економічної незахищеності.

Для забезпечення успішної реінтеграції ветеранів, внутрішньо переміщених осіб та осіб із інвалідністю у суспільство та економіку України, важливим є розвиток інклюзивного ринку праці. Цей процес потребує уважного планування та впровадження комплексу заходів, що враховують специфічні виклики, пов'язані з війною та її впливом на суспільство та економіку. Доцільним є застосування позитивного зарубіжного досвіду у розвитку інклюзивного ринку праці в Україні [2; 3]. Зокрема, приклад Польщі, де діють поліцеальні школи, що надають можливість отримати професійну освіту протягом одного або двох років, є вартим уваги. Польський досвід свідчить про готовність дорослого населення активно перепрофільюватися та отримувати нові навички, що є важливим для інклюзивного ринку праці [4].

Додатково, успішним прикладом інвестицій в освіту ветеранів є програма G.I. Bill у США. Ця програма надавала цільову оплату навчання для ветеранів, сприяючи зниженню безробіття серед них та підвищенню їх професійного рівня. У 2023 році було виділено \$303 мільярди на підтримку Департаменту ветеранів США, що є другим за розміром фінансовим заходом у системі управління оборони США [5]. Такий рівень фінансування свідчить про високий пріоритет уряду у справі реінтеграції ветеранів у цивільне життя та на ринок праці.

Розвиток інклюзивного ринку праці в Україні вимагає врахування впливу міграційних процесів на суспільство та економіку країни. За умов посиленої міграції, зокрема, внаслідок війни, важливо забезпечити інклюзивний доступ до ринку праці для всіх його учасників, включаючи ветеранів та внутрішньо переміщених осіб. Міграційні процеси можуть створювати додаткові виклики у забезпеченні рівних можливостей на ринку праці, такі як конкуренція за робочі місця та нестабільність зайнятості. Тому важливо розробити та впровадити програми, спрямовані на інклюзивну зайнятість, які враховують потреби та особливості всіх груп населення, що шукають роботу. Такі механізми можуть включати розробку спеціальних програм підтримки, надання пріоритету доступу до ринку праці, а також впровадження соціальних та освітніх ініціатив з метою підвищення конкурентоспроможності та адаптивності цих груп на ринку праці.

Комплексний підхід до роботи з ветеранами з інвалідністю сприятиме позитивним змінам для всіх зацікавлених сторін на національному та місцевому рівнях, роблячи суспільство більш інклюзивним та рівним для всіх громадян [1; 6].

Отже, успішна реінтеграція ветеранів у ринок праці є важливим етапом їхнього повернення до цивільного життя та ключовим чинником їхнього благополуччя. Для успішної реінтеграції ветеранів з інвалідністю в суспільство необхідно прийняти інклюзивний підхід, що враховуватиме їхні потреби та особливості. На сьогоднішній день процес реінтеграції часто обмежується фізичними, психологічними та інтелектуальними обмеженнями, інші важливі аспекти не враховуються. Вирішення цієї проблеми потребує комплексного підходу, що включатиме професійну підготовку, психологічну підтримку та інформаційну роботу. Лише таким чином можна забезпечити успішну реінтеграцію ветеранів у суспільство та сприяти їхньому соціальному та економічному розвитку.

Список використаних джерел:

1. Реінтеграція ветеранів в Україні національне опитування. 2022. URL: https://ukraine.iom.int/sites/g/files/tmzbd11861/files/documents/VETERANS%E2%80%99%20REINTEGRATION%20IN%20UKRAINE_UKR-NEW.pdf
2. Pavlikha N., Tsymbaliuk I., Uniga O. Labour market development features in the European Union. *The economy of Bulgaria and the European Union in the global word. Management, marketing and entrepreneurship, corporate control and business development in Bulgaria and in the EU* : Collective Monographs of Scientific Articles. Sofia, 2018. С. 127-138.
3. Цимбалюк І.О., Павліха Н.В., Цимбалюк С.М. Динаміка ринку праці в Україні під час війни: аналіз міграційних тенденцій та показників безробіття. *Інноваційна економіка*. 2023. №2(94). С. 101-109.
4. Кузьо Н. Якось (не) буде: як впливає війна та її наслідки на український ринок праці. *Grow how*. 2023. URL: <https://www.growhow.in.ua/yakos-ne-bude-iak-vplyvaie-viyna-ta-ii-naslidky-na-ukrainskyu-rynok-pratsi/>.
5. Калмикова Н. Як у США дбають про своїх ветеранів і чого може навчитися Україна. *Економічна правда*. 2023. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/04/21/699365/>.
6. Цимбалюк І. О. Оцінка інклюзивного розвитку регіонів України. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки: журнал*. Луцьк: Вежа-Друк, 2019. № 4 (24). <https://doi.org/10.29038/2411-4014-2019-04-157-165> URL: <https://echas.eenu.edu.ua/index.php/echas/article/view/518/428>